

НАРАТИВЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА ПЕРИОД 01.01-31.12.2022 ГОДИНА

I. Активни жени отчетни власти 3

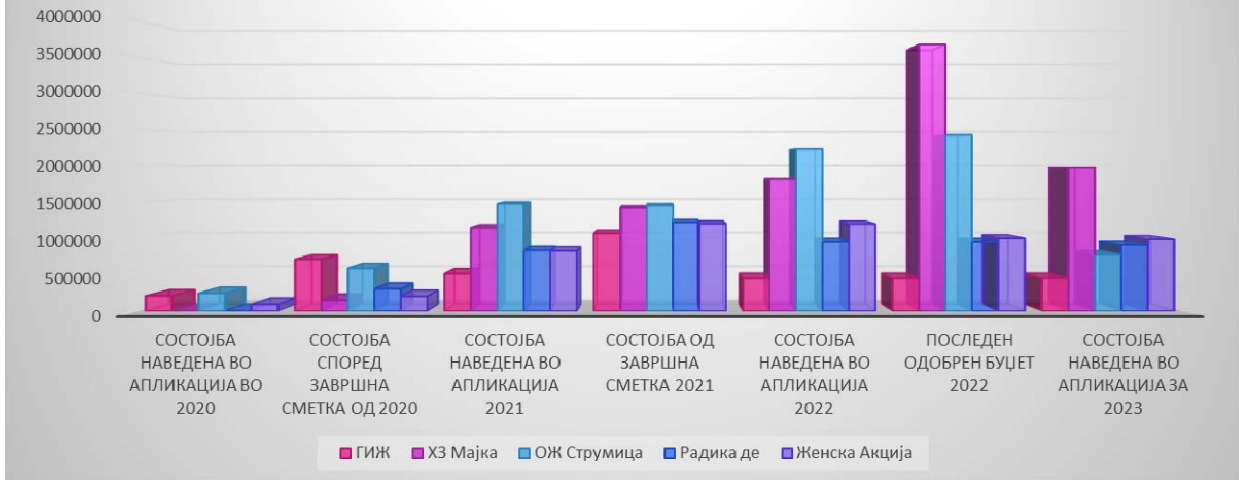
Проектот „Активни жени отчетни власти 3“ е финансиски поддржан од Фондацијата Kvinna Till Kvinna од Шведска со реализација во периодот 2021 – 2023 година. Проектните активности се насочени кон: Поддршка на одржливоста на теренскиот пристап за зајакнување на жените од заедницата за самостојно, организирано застапување на нивните права и потреби кај институциите како редовна програмска рамка на локалните организации, без оглед на тематските области на нивно дејствување (граѓанско учество, економски статус, насилство и сл.); Понатамошен развој на организациските капацитети на локалните женски организации, преку поддршка за практична примена на внатрешните процедури развиени во рамки на претходна поддршка од АЗ; премин од проектно кон програмско планирање и буџетирање; обезбедување континуитет во работењето и ефикасно користење на ресурсите од АЗ и оние добиени од други извори заради постигнување промени во локалната заедница; Градење хоризонтални алијанси помеѓу женските организации и жените од заедниците за размена и соработка, меѓусебна поддршка и солидарно застапување на женското граѓанско учество и на родово одговорни политики и буџети кај институциите на локално и национално ниво. Континуиран мониторинг и собрани податоци за напредокот во спроведувањето на законските обврски за родова еднаквост во однос на воведувањето на родовата перспектива во сите општествени текови со примарен фокус на ефикасноста во имплементацијата на новиот Закон за родова еднаквост што се очекува да биде усвоен во 2022 година.

Во текот на 2022 беа реализирани следните активности:

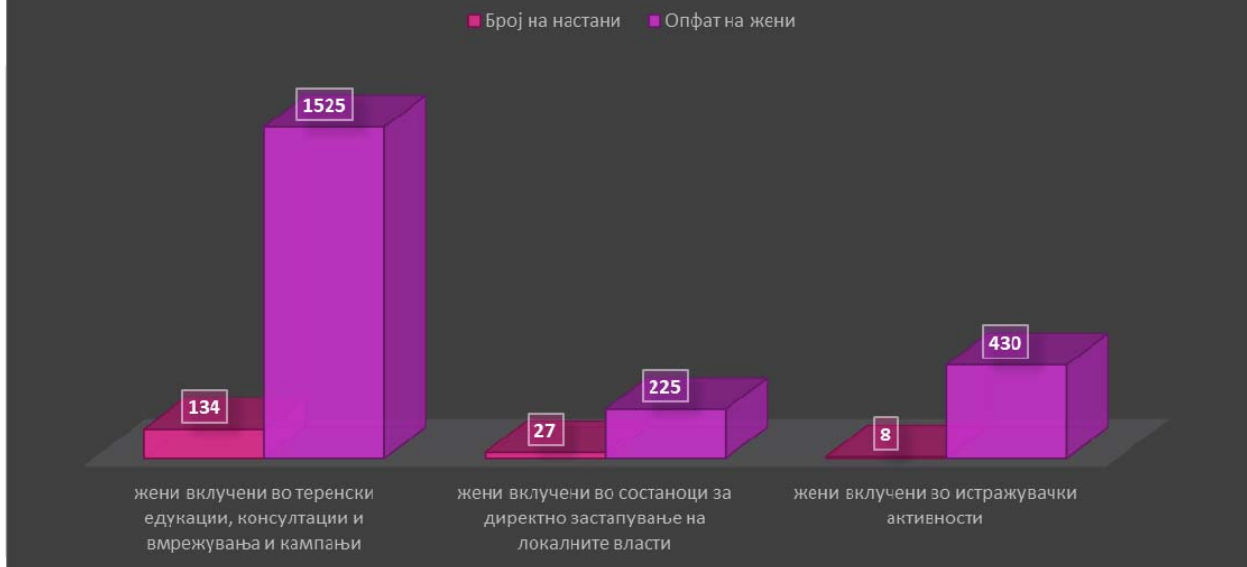
Програма за финансиска и техничка поддршка на локалните организации – продолжи имплементацијата на Вториот циклус на институционални грантови кој се спроведува во период од 24 месеци (декември 2021 - ноември 2023 година) како последователни грантови за поддршка на двегодишни програми и буџети на 5 организации (Здружение Радика-Де Дебар, Граѓанска иницијатива на жени – ГИЖ Свети Николе, Хуманитарно здружение „Мајка“ – Куманово, Асоцијација за унапредување на статусот на жените во Македонија „Женска Акција“ – Радовиш, Организација на жени – Струмица). Дополнително, Женско Лоби од Демир Капија и беше доделена дополнителна едногодишна проектна поддршка „Зајакнување на Месните Женски Совети II“.

Сумарните податоци за резултатите од активностите на 5 грантисти поддржани со институционален грант за 2022 година покажуваат пораст на годишните буџети, зголемен опфат на жени вклучени во теренските активности и зголемен број на жени и на релевантни преставници на локалните власти и институции вклучени во директно застапување :

Преглед на годишни буџети по организации

ПРЕГЛЕД НА ТЕРЕНСКИ ОПФАТ НА ЖЕНИ

ПРЕГЛЕД НА ПРИСУСТВО НА СОСТАНОЦИ ЗА ДИРЕКТНО ЗАСТАПУВАЊЕ СПОРЕД ЧИНИТЕЛИ

Процесот на субгрантирање беше надополнет со **тековна техничка поддршка** преку континуирани онлајн координација и 5 in house едукативни работилници спроведени од АЗ со сите ангажирани лица во спроведувањето на активностите на организациите, а во поддршка на капацитетите за поефикасна координација, следење и оценка на резултатите од реализацијата на нивните годишните планови.

Локални средби за вмрежување – Во насока на вмрежување и размена, како и поддршката на процесот на едукација и планирање на иницијативи за застапување на жените од различни локации, АЗ во 2022 организираше 6 локални средби за вмрежување на кои присуствуваа 120 активирани жени од 38 локации од Струмица, Босилово, Дебар, Центар Жупа, Маврово Ростуше, Куманово, Радовиш, Конче, Лозово, Демир Капија, Росоман, Градско и Свети Николе. Оваа година средбите беа искористени за основање на 28 Локални женски кружоци од локации во 9 општини, како неформални ограноци на 5 партнерски организации. Покрај тоа, на овие средби беше дискутиран и прифатен стандардниот сет на активности со цел планирање, информирање и едукација, консултации и акција во рамките на заедницата за да се обезбеди функционалноста на овие структури во текот на целата година и континуитет на теренската работа.

Годишна средба на вмрежување - Годишната средба на женскиот кружок се одржа од 13-15.07.2022 во Струга со цел запознавање и размена на практични искуства, научени лекции помеѓу 50 претставнички на 10 локални женски организации и активирани жени од 15 општини од иницијативите за поттикнување на граѓанско учество на жените преку теренски пристапи на зајакнување и застапување. Дел од средбата се искористи за детектирање на потенцијалот за примена на пристапи за размена на постоечка експертиза и организирано застапување со потенцијал за поширока примена кај повеќе заедници/организации на локално, регионално и национално ниво. Исто така за време на средбата беа утврдени насоките за понатамошно дејствување во функција на зајакнување на жените и застапувањето на приоритетите на локално, регионално и национално ниво.

Серијал од видеа „Градење на автентичен локален женски активизам,, – Серијалот има за цел промоција на женското граѓанско учество и се состои од четири кратки видеа во кои пет жени од различни локации (Мустафино-Свети Николе; населба Будулец-Дебар, Добрејци-Струмица) ги споделуваат нивните предизвици, искуства и позитивни промени од процесот на едукација, мобилизација и застапување пред општинските власти. Во првото видео „Жените за месните заедници“ жените зборуваат за искуствата со месните заедници, во второто „Жените за јавниот ангажман“ зборуваат за предизвиците да се вклучат во политичкиот живот во своите заедници, во третото „Жените влегуваат во општините“ зборуваат за искуствата при застапување пред општинските власти и во четвртото „Учење за активизам“ зборуваат за процесот на учење и активирање.

Проширен број на членови на **7 ФБ групи: Женски кружок (основен) и 6 (локални) женски кружоци** како механизам за социјална платформа продолжи да го шири и зголемува членството со нови аниматорки како што локалните организации го ширеа теренскиот опфат на жени во нови локации и општини. Кружоците овозможуваат подобрена и навремена комуникација, размена на информации, заедничка соработка и документирање на случувањата помеѓу жените. Во основниот Женски кружок кој е координиран од Акција Здруженска членуваат 136 локални асистентки и локални аниматорки, а

Локалните женски кружоци бројат вкупно 384 членови жени од заедницата, овие кружоци се координирани од локалните организации.

Зајакнат придонес со предлози на политики за застапување во националната дебата за приоритетите за родова еднаквост и воведување на родовата перспектива во клучни области на политики - главно преку обезбедување на препораки за политики засновани на докази во врска со три избрани приоритети: подобрување на легислативата за родова еднаквост, соработка и вклученост на женските групи во процесите на развој на владината политика и пост пандемиско заздравување. Најзначајниот придонес изминатите три години обезбеден од АЗ беше поврзан со клучниот приоритет, **процесот на подготвување на Законот за родова еднаквост** кој започна во средината на 2020 година со над 20 состаноци на работната група. Процесот резултираше со прва официјална достапна верзија на Предлог законот за родова еднаквост објавена на ЕНЕР дури во втората половина на 2022. Ниту една одредба од различните нацрти на Законот за родова еднаквост не остана без коментар или писмени прилагодувања дадена од Акција Здруженска засновани на различни релевантни извори се со цел унапредување на текстот на законот и неговата потенцијална ефикасност. Во текот на 2022 АЗ подготви **Извештај од иницијалниот преглед на механизмите за родова еднаквост во органите на државната управа како референтни точки за споредбено развојна анализа** кој содржи општи методолошки насоки за спроведување на истражувачки активности за следење и евалуација на состојбата пред носење на Законот за родова еднаквост. Исто така, АЗ активно придонесе за јавната дебата преку обезбедување инпут во јавни реакции и кампањи како колективен напор со Платформата за родова еднаквост. Од март 2022 извршната директорка на Акција Здруженска како кандидатка на Платформата за родова еднаквост беше избрана за член на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество од редот на здруженијата и фондации за областа Родова еднаквост, со продолжување на членувањето во Советот, Акција Здруженска го задржа континуитетот за директно учество и следење на спроведувањето на Стратегијата на Владата за соработка со и развој на граѓанскиот сектор.

II. Зајакнување на локалното женско организирање

Проектот „Зајакнување на локалното женско организирање“ со времетраење јуни 2020 –август 2022 финансиски е поддржан во рамките на проектот на UN Women „Промовирање на родово-одговорни политики и буџети: кон транспарентно, инклузивно и отчетно управување во РСМ“, со финансиска поддршка од Швајцарската агенција за развој и соработка и Шведската агенција за меѓународна соработка и развој – Сида. Партнерски организации во реализацијата се: ЖГИ Клеа-Битола; Радика Де-Депар; Женски Форум-Тетово и ГИЖ Свети Николе; Здружение на производители на органска храна „Биовита“- Кавадарци; Здружение за родова еднаквост ВИЗИЈА Кавадарци; Здружение за рурален развој Рај Росоман; Здружение против дискриминација ЖЕНСКА СОЛИДАРНОСТ Ресен и Здружение на граѓани ОЖ „Женско Лоби“-Демир Капија. Активностите на проектот се насочени кон: Активно учество на жените во процесите на планирање и донесување на одлуки на локално ниво, преку зајакнување на локалните женски организации за граѓанска мобилизација на руралните жени за самостојно застапување на нивните интереси и конструктивен придонес во плановите и буџетите на локалните самоуправи кај локалните власти. Во текот на 2021 и август 2022 со завршувањето на проектот реализирани се следните активности:

Едукативна програма за зајакнување на жените во заедницата – Во текот на 2022 одржани се дополнителни 7 работилници за едукација, вмрежување и евалуација на 85 жени од Лозово, Центар Жупа, Дебар, Маврово Ростуше, Градско, Росоман и Демир Капија. Со теренските мрежи за поддршка од Лозово спроведена е едукација за креирање и финализација на концепт на Женскиот

Центар во Лозово. Во Шипковица едукација за пет клучни области на дискриминација релевантни за статусот на жените. Во Бистренци одржана е средба за евалуација на постигнувањата на застапувачките иницијативи жените и насоки за понатамошно организирање. За рамена на искуства и предизвици меѓу жените организирано е вмрежување на жените од 9 селата на територијата на општина Демир Капија, Росоман и Градско.

Документарно видео „Кога ќе се здружат жените“. Видеото е подготвено во јули 2022 и во него жените од Бистренци – Демир Капија, Дорфулија – Лозово, Шипковица – Тетово и Мал Папрадник – Центар Жупа, зборуваат за придобивките од теренските стратегии во поддршка на автономен, не посредуван и организиран женски глас. Видеото има за цел да ја информира пошироката јавност за ефектите од теренските пристапи за зајакнување на жени од руралните средини, реализирани во рамки на проектот „Зајакнување на локалното женско организирање“. Видеото е поставено на социјалните медиуми со превод на Англиски, Турски и Албански јазик.

Публикација „Ширење на идејата за женското граѓанско учество“ (работна верзија) - Во оваа публикација се содржани искуствата и клучните резултати од спроведувањето на двегодишниот проект „Зајакнување на локалното женско организирање“ кој претставува интегрален дел од пошироката стратегија на Акција Здруженска за обезбедување суштинско учество и влијание на жените врз процесите на креирање политики и донесување одлуки на локално ниво, преку нивно зајакнување и поддршка за тие да го пронајдат, развијат и употребат сопствениот глас за подобрување на условите во заедниците во кои живеат.

III. Родова димензија на политики во фокус – Јакнење на резилентност во пост-ковид период

Проектот „Родова димензија на политики во фокус – јакнење на резилентност во пост-ковид период“ со период на реализација 01 Мај 2021 – 31 Август 2022, со финансиска поддршка на Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ) кој го спроведуваат НИРАС од Данска, Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) и ФЦГ Шведски развој АБ (ФЦГ Шведска) од Шведска, преку програмата CIVICA Mobilitas. Партнерски организации во реализација на овој проект се Институт за општествени и хуманистички науки – Скопје и Здружение Радика-ДЕ – Дебар. Активностите на овој проект се реализираа на територијата на Маврово Ростуше, Центар Жупа и Дебар. Проектните активности се со цел да се даде придонес кон пост пандемиско закрепнување на општеството преку засилено граѓанско застапување на родовата еднаквост фокусирано на скроени пристапи на централните и локалните власти за јакнење на отпорноста на жените како најпогодена категорија граѓани, со посебен фокус на етнички и социјално маргинализираните категории. Во текот 2022 кога е финализирана имплементацијата на проектот, спроведени се следните активности:

Директно застапување на препораките и моделите од спроведената проценка на потребите пред централна власт. Клучните препораки за промени во пристапот на креирање на политики и мерки преку скроен пристап и анализирани специфични потреби и вклучување на ранливите категории жени со интерсекциски пристап беа директно застапувани на средба со министерката и претставници на сите релевантни сектори од МТСП одржана на 30 мај 2022. На средбата и претстоеше претходна координација од Акција Здруженска за клучните заеднички специфични прашања и препораки во контекст на процесот на креирање политики и буџетските алокации, социјалните услуги и вработувањето со повеќе релевантни национални организации кои работат на прашањата на родовата еднаквост во различни области од надлежност на Министерството.

Теренска едукација на рурални жени, со посебен акцент на етнички и социјално маргинализираните. Во текот на месец март 2022 год. беа реализирани три воведни едукативни работилници со учество на 53 жени од селектирани локации од секоја од трите опфатени општини за запознавање со клучните области релевантни за статусот и правата на жените и за начините на аргументација на родовата еднаквост при застапувањето на социо-економските потреби кај локалните власти. Врз основа на информации од учесничките за состојбата и искуствата на жените од овие општини (во пандемиски и пост пандемиски контекст) во областа на учеството, економската положба, здравјето, образованието и насилството кое за прв пат беше предмет на дискусија за жените во овој крај, беа детектирани клучните области на интерес и заедничките специфични потреби и предизвици како основа за градење на алијансата. Особено внимание беше посветено на дискусијата за наодите од проценката и за негативното влијание на посочените предизвици за жените на поширокиот социо-економски развој на регионот и нивната релевантност во процесот на формулирање и застапување на социо-економски мерки во надлежност на општините.

Средби за вмрежување и градење сојузништва. Беа организирани две средби за вмрежување со вкупно 35 учеснички од локации од сите опфатени општини (Дебар, Маврово Ростуше и Центар Жупа) и претставници на партнерските организации. Првата средба за вмрежување беше организирана на 30.05.2022 како тематска консултација на 20 невработени/неактивни жени и претставнички на партнерските организации со 5 претставници од МТСП (министерката и лица одговорни за активните мерки и политики за вработување). Оваа средба претставуваше единствена можност креаторите на политиките да се стекнат со директен увид во специфичните потреби и ограничениот потенцијал на жените од овој крај за вклучување во презентирани мерки во програмите на различни министерства (МТСП, Министерство за економија и Министерство за земјоделство, водостопанство и шумарство). Согласно препораките од студијата, особено беше дискутирана потребата од промени во начинот на планирање на мерките и критериумите за користење, односно кроење согласно потребите на маргинализираните групи жени, врз основа на нивните постоечки вештини и знаења и можности за реализација на економски активности. Втората средба за вмрежување беше организирана на 28.07.2022 год. на која 15 претставнички на работните тимови формирани од локациите од секоја општина, со поддршка од Акција Здруженска и Радика Де работеа на финализација на писмените предлози за мерки и ажурирање на плановите за заеднички настап во директното застапување кај локалните власти.

Работилници за планирање заеднички застапувачки акции. Беа организирани 2 дводневни работилници со вкупно 45 учеснички од опфатените општини. На првата работилница одржана на 20-21.05.2022 жените беа воведени во спецификите и клучните чекори од застапувачките стратегии. Врз основа на заеднички утврдени приоритети развија потенцијални решенија и ги идентификуваа примарната и секундарната целна публика кај кои ќе ги застапуваат предлозите. На втората работилница одржана на 24-25.06.2022, врз основа на прибрани информации за програмите и буџетите на општините и иницијалната комуникација со одговорни лица беа подетално разработени целите и задачите на застапувањето, и беа подготвени нацрти на плановите за застапување.

Средби за директно застапување/преговарање на предлогот од претставнички на алијансата (платформата) пред надлежни претставници на локална самоуправа. Беа реализирани 6 средби со 43 претставници на трите општини опфатени со акцијата, на кои жените со поддршка од претставнички на Радика Де имаа можност да ги престават предлозите и да обезбедат повратна информација од новоизбраните власти за потенцијалот за нивно вклучување во програмите и буџетите на општините.

Средба за вмрежување со локални организации и жени од други општини, со посебен акцент на етнички и социјално маргинализираните. (Ивестена во рамките на проектот „Активни жени отчетни власти 3“ како заедничка активност на двата проекти).

V. Други активности

Претставничка на АЗ е избрана за член на Советот за соработка помеѓу Владата и Граѓанското општество од здруженијата и фондациите кои работат во областа на родовата еднаквост. Со што е обезбедена зајакната и проактивна комуникација и координација со најрелевантните граѓански организации кои работат во различни области, како и со претставници на институции, и исто така обезбедува поголема видливост на потребите за развој на локалните организации и други прашања од интерес за развојот и вклученоста на граѓанскиот сектор во процесите на донесување одлуки.

Средбата за вмрежување на грантисти со програмата *Cívica Mobilitas* – На која активно придонесовме во панел дискусиите, како и во подготовка и презентирање на резултатите од работните групи.

Тематски форум на *Cívica Mobilitas* „Државно финансирање и одржливост на ГО“ – Тематскиот форум обезбеди простор за дискусија помеѓу претставниците на граѓанските организации, институциите на национално или локално ниво и сите други чинители важни за решавање на прашањата поврзани со: зголемување на висината на средства наменети за финансирање на ГО; обезбедување институционална поддршка за граѓанските организации; обезбедување кофинансирање на активностите кои се поддржани од други донатори и итн.

Информативната онлајн сесија „Кодекс на граѓанските организации“ – во организација на МЦМС, во периодот што следеше Акција Здруженска го усвои Кодексот на граѓанските организации. Кодексот придонесува кон зајакнување на системот на саморегулација со што се обезбедува поголема транспарентност, ефикасност и доверба во граѓанските организации.

Фестивал на Цивика Мобилитас „Ден на граѓанските организации“- Еднодневен настан на кој 110 граѓански организации ги презентираа своите организации и постигнувања.

Средба за вмрежување со женски организации и партнери од Македонија поддржани од *Kvinna Till Kvinna Foundation*, во јули 2022 година. Годишната средба беше простор за споделување, размена на информации и координација на тематските области: Родово-базирано насилство; Економско зајакнување и економски права како и дебата околу тоа Колку чинат феминистичките битки.

Регионален настан преку платформата *ZOOM* - Feminist Peace - Alternative narratives and solutions in a changing world, Digital Conference – одржан од 14-16 Јуни 2022, во организација на *Kvinna Till Kvinna Foundation*.

Меѓународниот ден на Фембранителките, настан на *Kvinna Till Kvinna* кој се организира во чест на бранителките на женските права ширум светот и оваа година беше со тематски фокус за економско јакнење на жените.

Обука за Стратегија за Комуникации, ноември, 2022 - тимот на Акција Здруженска ги разви и зајакна капацитетите во областа на комуникациите и го отпочна менторскиот процесот на изготвување на тригодишна комуникациска стратегија на Акција Здруженска со поддршка на *Kvinna Till Kvinna*.

Соработка со Институт за општествени и хуманистички науки – Скопје за промовирање на неформалното училиште "Феминистичко образование за сите" преку идентификација на потенцијални учесници помеѓу жените во заедницата и локалните жени организации. Истовремено тимот на АЗ беше дел од учесничките на оваа неформална феминистичка школа.

Регионална средба „Utelovljeni aktivizam i hrabrost za odmor“ во мај 2022 Србија во организација на Артополис Приштина наменета за активисти од Македонија, Албанија, Косово, Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина. Со поддршка на Urgent Action Fund (UAF), Mama Cash и the Reconstruction Women’s Fund (RWF).

ArtFemine Фестивал – регионален фестивал за феминистички активизам и уметност организиран во јули 2022 во Ниш Србија, во организација на Центар за девојки-Ниш во Србија во јули 2021.

Платформа за родова еднаквост

Акција Здруженска во 2022 учествуваше на шестиот марш за женски права на кој се маршираше под слоганот „Сиромаштијата има женско лице“. Активистките потсетија дека и покрај тоа што жените се еднаква половина од населението во државата, сè уште не уживаат еднакви права во речиси ниту еден аспект од нивните животи, на работа или дома, во политиката и социјалниот живот, а држава во која жените не се вклучени како еднакви, е држава во која нема напредок. Лоцирајќи ја одговорноста во институциите кои поради отсуството на политики, стратегиски документи и механизми кои го поддржуваат унапредувањето на родовата еднаквост и правата на жените дозволуваат системска дискриминација и насилство, но и во недостигот на родово сензитивни мерки за справување со пандемијата со ковид-19 и на механизми за економско јакнење на жените. Укажувајќи дека ова, меѓудругото, се должи и на невклученоста на жените во креирањето на политики и мерки, како и во носењето одлуки кои ќе ги земат предвид потребите на сите граѓан(к)и.

Во текот на 2022 како заедничка активност на Платформата за родова еднаквост упатени се следните реакции и поддршки:

Солидарност со Приштина – Платформата за Родова еднаквост изрази поддршка со протестите и активистите кои бараат соодветна реакција од институциите, но и крај на сите форми на родово базираното насилство. Протести во знак на револт беа организирани во Приштина, Тирана и Скопје по силувањето на 11-годишно девојче од страна на пет мажи и момчиња во Приштина. Пораката на протестите имаше за цел да потсети колку се ранливи животите на жените и девојките во државите каде што институциите на власта, но и социјалното опкружување не прават доволно за да ги заштитат нивните права, достоинство и животи.

Фемицидите се производ на молкот на општеството и недовербата во институциите- Апелациониот суд Гостивар итно да донесе судска пресуда со која ќе ја заштити Елена Јовицоска и ќе го осуди сторителот на семејно Насилство - Граѓанските организации остро реагираат на не постапувањето од страна на надлежните институции во однос на лицата кои се соочуваат и справуваат со семејно насилство.

Собранието на РС Македонија итно да ги донесе измените на Кривичниот Законик со кои кривично ќе се гонат сите форми на сексуално насилство вклучително и сексуално вознемирување онлајн - граѓанските организации го искажуваа своето длабоко незадоволство од разрешницата на случајот „Јавна соба“ во првостепената постапка. Со ваквата одлука, судот праќа порака дека казнената политика во државата е недоволна, несоодветна и нецелосна во однос на ваквите дела во коешто влегува делото од член 193-а од Кривичниот закон. Имено, законодавецот пропишал минимум казна од 5, односно од 8 години, а Судот одредува казна двојно пониска од утврдениот законски минимум.

Поддршка за учебници без дискриминација и знаења кои промовираат еднаквост и инклузивност - здруженијата за граѓани и мрежи од граѓански организации, ги поздравуваат реформите предвидени во Предлог законот за учебници и други наставни и дидактички материјали и сметаат дека законот ќе донесе позитивни промени и напредок во образовните политики, особено од аспект.

Јавното обвинителство итно да го расчисти случајот „Јавна соба“ и да започне професионално да работи на случаите на родово-засновано насилство - Платформата за родова еднаквост на 24.02.2022 одржаа прес-конференција на која упати барања до Јавното обвинителство и Советот на јавни обвинители за конечно разрешување на случајот Јавна соба и доследно пружање на заштита на жените жртви на родово-засновано насилство. Од Платформата бараат обвинителството и Советот итно да испорачаат конкретни резултати по нивните барања со рок до 8 Март, кои ќе покажат дека конечно овие институции преземаат мерки.

Реакција: Скандалозен однос на Јавното обвинителство кон кривичните дела од „Јавна соба“ - Платформата за родова еднаквост како мрежа од 24 организации изразува огромно разочарување од игнорантниот однос на надлежните институции во врска со случајот „Јавна соба“.

Прибирање финансиски средства

Паралелно со спроведувањето на проектите, тековно се одвиваа и активности за обезбедување финансиски средства за непречена реализација на програмските активности на организацијата. Во 2022 АЗ обезбеди вкупен буџет во износ од 7 625.134,00 мкд распределен според следниве категории:

Во 2021 АЗ аплицираше на повикот EIDHR Supporting a civil society through Country-Based Support Schemes in North Macedonia со апликација за проектот „Зајакнување на жените за социјална правда“, но за жал исходот беше негативен.